
Förslag till beslut om bildande av naturreservatet Lärjeåns dalgång i Göteborgs Stad



Beslutshandling inför samråd februari 2021

Förslaget omfattar följande handlingar:

Beslutshandling med bilagor:

Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 1A	Beslutskarta
Bilaga 1B	Beslutskarta
Bilaga 1C	Beslutskarta
Bilaga 1D	Beslutskarta
Bilaga 1E	Föreskriftszoner
Bilaga 1F	Föreskriftszoner
Bilaga 1G	Föreskriftszoner
Bilaga 1H	Föreskriftszoner
Bilaga 2	Översiktskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Fastighetsförteckning (publiceras inte på internet)
Bilaga 5	Sändlista (publiceras inte på internet)

Beslut

- Byggnadsnämnden förklarar området som avgränsats på kartan i bilaga 1a som naturreservat. Beslutet fattas med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken.
- Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområde berörs inom reservatsområdet.
- Namnet ska vara **Naturreservatet Lärjeåns dalgång**. Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen (på land).
- Byggnadsnämnden fastställer skötselplanen för naturreservatets långsiktiga skötsel, bilaga 2. Beslutet fattas med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.

Naturreservatets syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara och utveckla ett värdefullt tätortsnära ravinlandskap med höga naturvärden, friluftslivsvärden och kulturhistoriska värden. Ravinlandskapet innefattar vattenmiljöer, ravinlövsskogarna och de omgivande betes- och jordbruksmarkerna.
- Bevara Lärjeåns naturvärden bland annat som värdefull livsmiljö för flodpärlmusslan samt reproduktionslokal för lax och havsöring.
- Bevara de karaktäristiska geologiska formationerna och de naturliga geologiska, hydrologiska och hydromorfologiska processerna, samt de biologiska värden som är knutna till dessa.
- Bevara och utveckla ädellövsskogar och lövrika blandskogar som är värdefulla både för den biologiska mångfalden och för rekreation, friluftsliv och natur- och kulturupplevelser.
- Gynna och bevara biologisk mångfald och hotade arter samt att utveckla de värdefulla livsmiljöer som arterna behöver.
- Bevara ett värdefullt kulturlandskap och en öppen landskapsbild.
- Bevara ett område som är attraktivt för friluftslivet och utveckla tillgängligheten med bland annat utblickar, sociala mötesplatser och naturupplevelser.
- Bevara de inom området förekommande naturtyperna och arterna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd.

Syftet ska nås genom att:

- Det geologiska landskapet och ravinmiljöer värnas och utvecklas, främst genom naturens egna processer genom småskred och meandring som skapar nya miljöer, där det är lämpligt utifrån naturvetenskapliga värden och säkerhet.

- Mark och vatten skyddas mot åtgärder och exploatering som motverkar områdets utpekade värden.
- Ängs- och betesmarker sköts så att deras värden finns kvar. Skötseln bör återupptas i igenväxande ängs- och betesmarker.
- Vattenmiljöerna med sina ekologiskt funktionella kantzoner vårdas och restaureras så att bland annat öring, flodpärlmussla och lax gynnas.
- Ädellövskogar och lövskogar gynnas genom riktad naturvårdsskötsel eller genom fri utveckling.
- Barrskogar förvaltas med hyggesfri skötsel och med naturvårdande skötsel för att gynna blandlövskog.
- Kulturhistoriska lämningar, andra kulturhistoriska värden och utblickar över landskapet sköts och tillgängliggörs.
- Delar av reservatet görs tillgängligt för friluftslivet på ett varsamt sätt.

Skälen för beslutet

Lärjeån har grävt sig ner i de mäktiga lerlagren i sprickdalgången och skapat raviner där värdefulla ädellövskogar växer om vartannat med gräsklädda betesmarker. Vid Lärjeåns dalgång nedströms Ytterstad finns ett område av stort geovetenskapligt intresse, med ett välutbildat och vackert ravinlandskap med meandrande vattendrag. Strandslutningarna är på vissa ställen mer än 20 meter höga. Dalgången har en mycket tilltalande landskapsbild som är beroende av fortsatt brukade av åker- och betesmarkerna. Genom sin öppenhet framhäver odlingslandskap de intressanta och värdefulla geologiska och naturgeografiska formerna. Området har en lång agrarhistorisk kontinuitet. Åns meandring och gamla skredärr har skapat värdefulla småvatten i landskapet. Artrikedomen kring Lärjeån är stor med många ovanliga och hotade arter.

Delar av naturreservatet ingår i Natura 2000- området Lärjeån (SE0520167). Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefull natur som syftar till att bevara och skydda den biologiska mångfalden i ett europeiskt perspektiv. I reservatet finns ett flertal naturtyper och arter som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv. Av dessa är Natura 2000-områdets värdefulla reproduktionsområde för lax, öring och flodpärlmussla samt de artrika ädellövskogarna och betesmarkerna prioriterade bevarandevärden.

I naturreservatet finns ett flertal av Skogsstyrelsens utpekade nyckelbiotoper. Reservatet ingår i både riksintresse naturvård och riksintresse friluftsliv. Ett regionalt värdefullt odlingslandskap finns i de mellersta delarna kring Gunnilse.

Dalgången och de omgivande skogsområdena är populära friluftsområden, som erbjuder ett vackert och varierat landskap med lövskog med stor mångfald, vatten och stora öppna områden med vackra landskapslinjer och låg bullernivå. Reservatet erbjuder en stor bredd av aktiviteter, bland annat promenader, vandring, utblickar, ridning, fiske och jakt. Delar av reservatet ligger tätortsnära och har en stor betydelse för närrecreation. Lärjeån och dess omgivningar passar mycket bra för pedagogiska aktiviteter. Här finns många möjligheter att utforska växter, djur och svampar i olika miljöer såsom skog, vatten och i kulturlandskapet.

Prioriterande naturmiljöer i naturreservatet är ädellövskogar, ravinmiljöer, betesmarker och sumpskogar. De prioriterade vattenmiljöerna är vattendragen, dammar och våtmarker. Prioriterade arter knutna till vatten- och ravinmiljöerna är öring, lax, flodpärlmussla, källkvicklöpare, tvåtandad spolsnäcka och smal dammsnäcka. Vedlevande insekter och vedlevande svampar är prioriterade artgrupper. De finns goda förutsättningar för dessa artgrupper inom reservatet, tack vare den höga mängden död ved i ravinlövskogarna. Kungsfiskare, mindre hackspett, stare, sånglärka och rovfåglar är prioriterade fågelarter. Ett värdefullt kulturlandskap och en öppen landskapsbild med utblickar och vattenkontakt är prioriterat i naturreservatet. Ett öppet landskap är en viktig förutsättning för att framhäva de intressanta geologiska och naturgeografiska formerna. Ett rörligt friluftsliv, mötesplatser för naturpedagogik och integration är också prioriterande bevarandevärden inom reservatet.

Några av de åtgärder som kan påverka området negativt är samhälls- och vägbyggande i olika former. Upphörande av bete eller igenväxning av landskapet är bland annat ett hot mot det öppna landskapet och mot jordbruksfåglar. Upplag och massor av storskalig och industriell karaktär kan vara ett hot mot att se och uppleva ravinmiljöerna. Hot mot skogarna är alla former av produktionsinriktat skogsbruk och åtgärder som förändrar hydrologin till exempel dikning. Häftiga skyfall och dagvattenflöden kan orsaka erosionsproblem i vattendragen. Lärjeån påverkas av uppsläpp från bland annat dagvatten (urbana ytor) och från jord- och skogsbruk. Ett reproducerande bestånd av flodpärlmussla ska finnas i Lärjeåns vattensystem där kärnområdena ska utgöras av Mølnebäcken och Kvarnabäcken. Även Hultabäcken och Lärjeåns källflöde i Lerums kommun bör utredas som kärnområden för flodpärlmussla. På sikt ska musslorna kunna sprida sig tillbaka ner i huvudfåran. Ett ökat friluftsliv inom reservatet kan leda till ökat slitage och nedskräpning. Det kommer krävas åtgärder för att hålla leder och anläggningar för friluftslivet i bra skick. På flera platser i reservatet riskerar leder och gångbroar över vattendragen att skadas av höga vattenflöden och erosion.

Zonindelning

Naturreservat är stort och består av flera olika naturtyper som är olika känsliga för störningar och andra åtgärder. I reservatet finns olika typer av verksamheter bland annat jordbruksverksamhet och djurhållning och inom reservat finns ett flertal anläggningar av betydelse för samhällsutvecklingen. Det är bland annat el- och vattenledningar, vägar och en nödvattentäkt. Föreskrifterna har anpassats för att ta hänsyn till dessa verksamheter och anläggningar samtidigt som de mer känsliga områdena behöver skyddas mot olika typer av störningar. Naturreservatet är indelat i tre zoner: zon I, zon II och zon III. Föreskrifterna som anger de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå

syftet med reservatet ("A-föreskrifter") är indelade efter den tre zonerna. Detta för att göra det tydligt vad som gäller i varje zon. En åtgärd kan vara förbjuden att genomföra i en zon men vara tillåten i en annan. För vissa åtgärder krävs tillstånd från byggnadsnämnden innan åtgärden kan genomföras. B- och C-föreskrifterna gäller i hela reservatet om det inte står något angivet. Vissa åtgärder eller verksamhet är helt undantagna från föreskrifterna. Mer information finns under stycket "reservatets föreskrifter".

Inom zon I prioriteras naturvärden. Det är i dessa områden som de mest känsliga naturtyper som våtmarker, vattendrag med ravinerna och ravinlövsskogar finns. Ravinerna används delvis som beteshagar och föreskrifterna för zon I är anpassade så att betet ska kunna fortgå. I denna zon ingår Natura 2000-området. Det finns stigar och gångbroar för friluftslivet i zon I och dessa får fortsättningsvis underhållas enligt skötselplanen. Nya anordningar får byggas av förvaltaren i enlighet med skötselplanen. Detta ska göras med hänsyn till områdets känslighet.

I zon II bedöms naturen inte vara lika känslig mot slitage eller anläggande av nya friluftsanordningar. Marken inom zon II är inte lika lerig som i zon I och här tål marken bättre olika typer av friluftsaktivitet. Det finns befintliga friluftanordningar, som till exempel ridvägar, och motionsspår och även områden som är lämpliga för nya typer av friluftsanordningar. Inom zon II finns vattendrag och dessa ska man ta hänsyn till när man underhåller befintliga eller anlägger nya friluftsanläggningar.

I zon III bedrivs olika typer av jordbruksverksamhet samt fastighetskontorets skogsskötsel. Föreskrifterna är anpassade efter de pågående verksamheter och deras möjlighet till att utvecklas. Det bedrivs olika typer av jordbruksverksamhet. Här odlas vall och andra typer av spannmål. Det bedrivs även grönsaks- och fruktodlingar, både i växthus och på friland. I delar av zon III pågår det sedan några år tillbaka odlingsverksamhet med inriktning mot Agroforestry, eller skogsjordbruk som det också kallas. Agroforestry handlar om att skapa hållbara odlingsystem genom att integrera perenna växter som buskar och träd i odlingslandskapet. Syftet är att gynna naturens ekosystem och samtidigt sträva efter högre produktivitet och lönsamhet. Agroforestry är ett verktyg för biologisk mångfald och bevarande av naturvärden samtidigt som det är verktyg för social hållbarhet, inte minst barnens och skolornas delaktighet, mänskliga rättigheter och lokal ekonomisk utveckling.

Beslut om föreskrifter

Byggnadsnämnden beslutar att följande ska gälla i reservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5,6 och 30§ §§ miljöbalken. För mer information se under *Upplysningar*.

- A. Föreskrifter om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)*

Det är förbjudet att inom naturreservatet i ZON 1 (se bilaga 1E-1H):

1. Uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning. * *Förbudet gäller inte byggnad eller anläggning som är tillståndspliktigt enligt A12-A14, A16-A17. Förbudet gäller inte stängsel och hägnad kring betesmarker, odlingar eller tomtmark. Förbudet gäller inte samlingsfällor eller vindskydd för betesdjur.*
2. Anlägga ny väg, vägbro, skogsbilväg, gång-/cykel-/ridväg, vändplats och bilparkering eller liknande.
3. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla eller bedriva täkt av något slag. *Förbudet gäller inte åtgärder som är tillståndspliktigt enligt A12-A17. Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken i beteshagar, anläggande av nya täckdiken samt underhåll av befintliga täckdiken i betesmarker. Förbudet gäller inte vid grävning i syfte att bekämpa främmande invasiva arter. Förbudet gäller inte normala underhållsåtgärder.*
4. Anordna upplag, fylla ut eller tippa massor. *Förbudet gäller inte åtgärder som är tillståndspliktiga enligt A12-A17*
5. Ta bort eller skada kulturhistoriskt värdefulla stenmurar eller odlingsrösen utanför jordbruksmark. *Stenmurar och odlingsrösen i jordbruksmark är redan skyddade enligt det generella biotopskyddet.*
6. Använda Mölnebacken för vattenuttag med pumpanordning. * *Förbudet gäller inte markavvattningsföretag och andra redan givna tillstånd.*
7. Dika, dämna, leda bort vatten eller valla in vatten. *Förbudet gäller inte åtgärder som är tillståndspliktigt enligt A12 - A17. Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken i beteshagar, anläggande av nya täckdiken samt underhåll av befintliga täckdiken i betesmarker.*
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel. *Förbudet gäller inte kalkning som godkänts av länsstyrelsen. Förbudet gäller inte bekämpning av främmande invasiva arter med kemiska bekämpningsmedel om det saknas andra skonsammare alternativ.*
9. Avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner utanför betesmark. *Förbudet gäller inte träd som fallit över tomtmark, åkermark, vägar eller stigar. Förbudet gäller inte ved som dämmer i vattendraget. Veden kan med fördel dras parallellt med stranden.*
10. Ta ner träd inom 3 meter från vattendragskanten i betesmark (bilaga 3A:1 – 3A:5). *Förbudet gäller inte röjning av igenväxningsvegetation. **
11. Så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper. *

Det är vidare förbjudet att i ZON I (se bilaga 1E-1H) utan byggnadsnämndens tillstånd:

12. Ersätta befintlig bro.

13. Anlägga ny luft- eller markledning eller ledning i vatten. Detta gäller även för tillhörande anläggning avsedd för allmänt ändamål. *
14. Gräva ner befintlig luftledning.
15. Utföra åtgärder för att öka markens stabilitet och för att förebygga skred. *
16. Utföra nödvändiga åtgärder för att ta hand om eller rena dagvatten samt hindra översvämningar, som inte går att utföra på annan plats. Gäller även anläggande av dammar och våtmarker. *
17. Utföra åtgärder som förbättrar mark- och vattenmiljön, kopplat till deponier och utsläpp.

Det är förbjudet att inom naturreservatet i ZON II (se bilaga 1E-1H):

18. Uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning. *Förbudet gäller inte stängsel och hägnad kring betesmarker, odlingar eller tomtmark. Förbudet gäller inte byggnad eller anläggning som är tillståndspliktigt enligt A28-A30, A32-A33, A35-A36. **
19. Anlägga ny bilväg, vägbro, vändplats eller bilparkering. *Förbudet gäller inte anläggning som är tillståndspliktig enligt A29, A32-A33.*
20. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla eller bedriva täkt av något slag. *Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken. Förbudet gäller inte vid grävning i syfte att bekämpa främmande invasiva arter. Förbudet gäller inte åtgärd som är tillståndspliktigt enligt A28-A35.*
21. Anordna upplag, fylla ut eller tippa massor. *Förbudet gäller inte tillfälliga upplag för jordbruk och skogsbruk under kortare tid än ett år.*
22. Ta bort eller skada kulturhistoriskt värdefulla stenmurar och odlingsröse utanför jordbruksmark. *Stenmur och odlingsröse i jordbruksmark har redan ett generellt skydd som biotopskyddsområde och föreskriften gäller därför inte dessa.*
23. Dika, dämna, leda bort vatten eller valla in vatten. *Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken. Förbudet gäller inte åtgärder som är tillståndspliktigt enligt A28-A29, A33-A35.*
24. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel. *Förbudet gäller inte kalkning som godkänts av länsstyrelsen. Förbudet gäller inte bekämpning av främmande invasiva arter med kemiska bekämpningsmedel om det saknas andra skonsammare alternativ.*
25. Avverka särskilt skyddsvärda träd. *
26. Så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper. *

Det är vidare förbjudet att i ZON II (se bilaga 1E-1H) utan byggnadsnämndens tillstånd:

27. Uppföra eller utföra ombyggnad av byggnad eller anläggning i syfte att tillgodose allmänhetens behov av lokaler för information, övernattnig, värmestugor, utsiktstorn, toaletter och motsvarande. *
28. Ersätta befintlig bro.
29. Anlägga ny luft- eller markledning eller ledning i vatten. Detta gäller även för tillhörande anläggning avsedd för allmänt ändamål. *
30. Gräva ner befintlig luftledning.
31. Anlägga ny tillfartsväg.
32. Anlägga vandrings-, cykel eller ridväg eller anlägga vandringsstig, cykel- eller ridstig. *
33. Utföra åtgärder för att öka markens stabilitet och förebygga skred. *
34. Utföra nödvändig åtgärd för att ta hand om dagvatten eller hindra översvämning, som inte går att utföra på annan plats. Gäller även anläggande av dammar och våtmarker. *
35. Utföra åtgärder som förbättrar mark- och vattenmiljön, kopplade till deponier och utsläpp.

Det är förbjudet att inom naturreservatet i ZON III (se bilaga 1E-1H):

36. Uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning. *Förbudet gäller inte byggnad eller anläggning som är tillståndspliktigt enligt A45-A52. Förbudet gäller inte stängsel och hägnad kring betesmarker, odlingar eller tomtmark. Förbudet gäller inte betesfällor eller vindskydd för betesdjur. Förbudet gäller inte ekonomibyggnad för jordbrukets behov på åkermark. Förbudet gäller inte byggnad och anläggning som inte är permanenta och som behövs för skogsskötselns behov. Förbudet gäller inte jaktstorn eller annan anläggning för jakt till exempel åtel eller gömsle. **
37. Anlägga ny bilväg och ny vägbro.
38. Anordna upplag, fylla ut eller tippa massor och öppna nya täkter. *Förbudet gäller inte åtgärder som är tillståndspliktigt enligt A45-A 52. Förbudet gäller inte tillfälliga upplag för jordbruk och skogsbruk under kortare tid än ett år.*
39. Ta bort eller skada kulturhistoriskt värdefulla stenmurar och odlingsröse utanför jordbruksmark. *Stenmurar och odlingsrösen i jordbruksmark är redan skyddade enligt det generella biotopskyddet.*
40. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel utanför åkermark. *Inom skötselområde 7:1 är inte det tillåtet att använda kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel. Förbudet gäller inte kalkning som godkänts av länsstyrelsen. Förbudet gäller inte bekämpning av främmande invasiva arter med kemiska bekämpningsmedel om det saknas andra skonsammare alternativ.*

41. Avverka särskilt skyddsvärda träd. *
42. Skogsplantera eller anlägga energiskogs- eller julgransodling på åkermark.
43. Avverka större ytor än 0,5 ha i skötselområdena barrdominerade skog (bilaga 3A:1-3A:5).
44. Avvattna våtmarker i skötselområde barrdominerade skog (se bilaga 3A:1 - 3A:5).
Förbudet gäller inte markavvattningsföretag.

Det är vidare förbjudet att i ZON III (se bilaga 1E-1H) utan byggnadsnämndens tillstånd:

45. Uppföra byggnad eller anläggning för hästverksamhets behov, i anslutning till befintlig bebyggelse.
46. Uppföra enklare byggnad eller anläggning i syfte att tillgodose allmänhetens behov av lokaler för information, övernattning, värmestugor, toaletter, utsiktstorn och motsvarande i skötselområde barrdominerad skog (se bilaga 3A:1 - 3A:5).
47. Anlägga vandrings-, cykel eller ridväg eller anlägga vandringsstig, cykel- eller ridstig inom skötselområde barrdominerad skog (se bilaga 3A:1 - 3A:5).
48. Utföra åtgärder för att öka markens stabilitet och förebygga skred. *
49. Anlägga ny luft- eller markledning eller ledning i vatten. Detta gäller även för tillhörande anläggning avsedd för allmänt ändamål. *
50. Gräva ner befintlig luftledning.
51. Anlägga ny tillfartsväg, skogsbilväg, gång-/cykel-/ridväg, vändplats och bilparkering eller liknande skötselområde barrdominerad skog.
52. Ersätta befintlig vägbro.

* Dessa föreskrifter förklaras och förtydligas under stycket ”Reservatets föreskrifter”

Föreskrifter enligt A gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B-föreskrifterna.
- Vid reparation, underhåll och ombyggnad av befintliga nedgrävda ledningar och befintliga luftledningar med tillhörande anläggningar. Vid förnyelse av ledningar inom befintlig ledningsrätt. Träd som tas ner ska läggas på av förvaltaren anvisad plats. Markskador ska då möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras. Naturreservatets förvaltare ska informeras innan arbetet påbörjas, men vid akuta åtgärder så snart som möjligt efteråt.

- Vid underhåll eller reparation av befintliga byggnader som har tillkommit i laga ordning är det tillåtet att anordna tillfälliga upplag samt röja sly- och buskar i direkt anslutning till byggnaden.
- Vid arbete inom vägområde i syfte att underhålla eller reparera väg eller vid drift, underhåll och bibehållande av konstruktioner som avser vägar, vägområde, broar samt till vägarna hörande konstruktioner, anläggningar och väganordningar (tex vägmärken).
- Utan hinder av föreskrifterna får Göteborgs stad Kretslopp och vatten och Park- och naturförvaltningen anlägga nya omlöpen för fisk i Lärjeån, enligt lagakraftvunnen miljödom.
- Utan hinder från föreskrifterna får Göteborgs stad Kretslopp och vatten renovera vattenintaget för nödvattentäkten enligt lagakraftvunnet tillstånd/anmälan för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Detta avser hela naturreservatet där inget annat anges.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att:

1. Naturreservatets gränser märks ut i terrängen (på land).
2. På kommunal mark: Informationsskyltar sätts upp och underhålls. Vandringsleder, vandringsstigar, ridvägar, eldstäder, parkeringsplats, vindskydd, toalett och picknickbord anläggs och underhålls.
3. På kommunal mark: gångbroar över vattendrag anläggs och tas bort. Befintliga gångbroar repareras och underhålls. Broar som utgör en säkerhetsrisk stängs av.
4. Naturvårdsinriktad skötsel utförs i skötselområdena Ädellövskog, Lövskog med barrskogspartier och Lövsumpskog genom röjning, gallring, tillskapande av död ved, friställning av träd samt planering av efterträdare.
5. Diken läggs igen och att dämmningsarbeten utförs i skötselområdet Lövsumpskog.
6. Naturvårdsinriktad skötsel utförs i skötselområdet Barrdominerad skog genom röjning, gallring, luckhuggning, tillskapande av våtmarker, skogsbete, plantering.
7. Åtgärder genomförs i syfte att motverka skadeangrepp av åttatandad granbark-borre eller annan skadegörare om skadeangreppet påtagligt kan hota syftet med naturreservatet. Sådana åtgärder kan vara utplacering av fällor och fångstvirke, fällning och barkning av angripna träd, rotkapning och/eller barkning av vindfällan. Detta får göras förutsatt att angreppet utgör ett påtagligt hot mot områdets kontinuitetsberoende naturvärden. Fällda träd ska i första hand lämnas på plats men får flyttas eller transporteras ut om natur- eller friluftsvärden påtagligt hotas. Eventuellt fångstvirke ska föras ut ur reservatet i sköteselområdet barrdominerad skog.
8. Bekämpning av invasiva främmande arter utförs.

9. Träd som utgör en risk för skada på människor, egendom, forn- och kulturlämningar fälls eller kapas. Fällda träd ska lämnas kvar inom reservatet.
10. Träd som har fallit över, eller utgör hinder vid, friluftsanordningar, forn- och kulturlämningar får flyttas.
11. Det kulturhistoriska gravfältet domelihög sköts (bilaga 3F) genom bete, slåtter eller röjning av sly. Träd som riskerar att skada gravfältet kan tas ner.
12. Lärjeån, Mölnebäcken, Hultabäcken, Bingaredsbäcken och Äsperedsbäcken restaureras. Detta inkluderar att vandringshinder tas bort, att lekplatser för fisk förbättras genom att lekgrus läggs ut samt att rensande vattensträckor återställs genom att stenblock placeras ut i ån. Öring och flodpärlmussla samlas in från vattendrag och planteras ut i vattendrag.
13. Betesdrift med tillhörande åtgärder inklusive uppsättning och underhåll av stängsel utförs.
14. Nya våtmarker och dammar anläggs. Röjning och rensning görs i våtmarker och dammar vid behov för att hindra igenväxning.
15. Åkermarker brukas.
16. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden utförs inklusive insamling av arter.

C. Ordningsföreskrifterna om rätten att färdas och vitas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken)

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. Elda på andra platser än i de eldstäder som är iordningställda och anvisade (bilaga 3E:2-3E:3). Förbudet gäller även engångsgrillar men inte andra medhavda grillar, gasol- och spritkök eller liknande. *Förbudet gäller inte eldning av sly och ris som uppkommit efter röjning av betesmarker.*
2. Cykla och rida inom zon I (bilagor 1E-1H), förutom på allmän väg eller anvisade cykel- eller ridvägar. Se bilaga 3E:1-3E:3 för anvisade cykel och ridvägar. *
3. Ha okopplad hund på av kommunen anlagda och markerade leder samt i betesmarker med betesdjur. *Förbudet gäller inte brukshund i samband med skötsel i betesmarker, jakt, privat markägare på egen fastighet eller vid eftersök av skadat vilt.*
4. Flytta, ta bort eller på annat sätt skada döda träd och buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
5. Övernatta inom zon I (bilagor 1E-1H).
6. Parkera husvagn eller husbil utanför anvisade parkeringsplatser. På de anvisade parkeringsplatserna får inte parkering av husvagn, husbil eller liknande ske mellan klockan 00.00 – 04.00.

Det är vidare förbjudet att utan Byggnadsnämnden tillstånd

7. Anordna lägerverksamhet, tävling, och andra arrangemang med fler än 100 deltagare.

C-föreskrifter enligt ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- När förvaltaren eller den förvaltaren utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

* Dessa föreskrifter förklaras och förtydligas under stycket ”Reservatets föreskrifter”

Annan lagstiftning gäller som vanligt. Se avsnitt Upplysningar

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreservatet Lärjeåns dalgång
NVR id:	2057127
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Göteborg
Ungefärlig mittpunkt:	N 6408500, E 155600 SWEREF99
Lägesbeskrivning:	Östra Göteborg, intill Angered, Hjällbo och Olofstorp
Fastigheter och ägare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga X)</i>
Nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga X)</i>
Areal (ha):	1457 ha
Förvaltare:	Göteborgs Stad
Natura 2000-beteckning	SE0520167 Lärjeån
Naturgeografisk region:	Nemoral zon. Sydöstra Norges och sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap (21) – södra Västergötlands sprickdalsområde (21 b)

Ärendets handläggning

Göteborgs kommunfullmäktige beslöt den 8 september 1988 att uppdra åt Byggnadsnämnden att, i samarbete med berörda nämnder samt länsstyrelsen, ta fram ett förslag till gränser och

bestämmelser för naturskydd i Lärjeåns dalgång. I Göteborgs översiktsplan från 1993 anges att Lärjeåns dalgång har brukningsvärd jordbruksmark med särskilt stora värden för natur- och kulturvård och friluftsliv och i den reviderade översiktsplanen från 1999 är Lärjeåns dalgång utpekad som ett område med särskilt stora värden avseende på naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö och delar av området är värdefullt för landskapsbilden. Området föreslås i denna översiktsplan att bli ett kommunalt naturreservat.

1998 beslöt Byggnadsnämnden att ge i uppdrag till Stadsbyggnadskontoret att ställa ut förslaget samt att skicka ut förslaget på remiss. Ett beslut med tillhörande föreskrifter var färdiga i maj 2000. I juni 2000 bordlades ärendet i Byggnadsnämnden. I december 2009 fick kontoret ett förnyat uppdrag att upprätta förslag till naturreservat för Lärjeåns dalgång. Under 2012 fick en konsult i uppdrag att ta fram förslag på skötselområden, genomföra naturinventeringar, samt GIS-arbete. Konsulten finansierades genom medel från ett LONA-projekt där Stadsbyggnadskontoret var projektledare. Under hösten 2017 hölls informationsmöten med markägare i de östra delarna av området. Förslag till föreskrifter, skötselplan och andra handlingar har reviderats och reservatsgränsen har setts över. Dessa underlag har tagits fram i nära samarbete med berörda förvaltningar och i samråd med Länsstyrelsen i Västra Götaland. Under hösten 2019 skickades ett förslag till beslut och skötselplan ut till sakägare med förläggande om att yttra sig, samt remiss till berörda föreningar, organisationer och myndigheter. Utifrån de remissvar som inkom har förslaget till beslut, reservatsgränsen samt skötselplanen arbetas om.

Byggnadsnämnden bedömer att de justeringar som har gjorts i förslag, reservatsgräns och skötselplan efter remissen 2019 är så pass omfattande att de kräver en ny remissrunda. Samtliga berörda mark- och sakägare har nu återigen förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken med mera att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet ligger i den nordöstra delen av Göteborgs kommun och utgörs av en mäktig sprickdalgång i väst - östlig riktning, som sträcker sig från centrala Göteborg till Mjörnsänkan i Alingsås. Landskapsbilden är storslagen med stora öppna odlade ytor genombrutna av de nedskurna vattendragen. Dalgången är för Göteborgsområdet ett ovanligt vidsträckt landskap. I den öppna lerdalen höjer sig små distinkta kullar. Ridåer av lövträd och lövskogsdungar finns utspridd i dalen. Den bördiga odlingsmarken omges av skogsklädda höjder där skogsbryn och sluttningar skapar rum i landskapet. I reservatet finns flera betesmarker med lång beteskontinuitet som innehåller värdefulla flora. På flera håll har boskap bildat så kallade fårstigar, stigar eller terrasser som ligger parallellt med höjdkurvorna, på slänterna ner mot ån. Dessa bidrar till landskapets estetiska värde. I den västra delen av reservatet är andelen lövskog stor och de mest artrika naturmiljöerna utgörs av ädellövskogar och sumpskogar som främst finns i ravinerna mot vattendragen.

Ädellövskogarna växer på den näringsrika lerjorden i slänterna och domineras av ask, alm, skogslind, ek och hassel. Närmast vattnet växer på många platser sumpskogar, som domineras

av al med höga botaniska värden. Inom reservatet finns kommunens största lindskog samt värdefulla hassellundar. I lövskogarna är det ganska gott om död ved i form av lågor, boträd och torrträd, vilket gynnar många arter. Lärjeån, biflödena och andra källpåverkade marker bidrar tillsammans till en hög luftfuktighet och god vattentillgång i flera av skogarna. Det finns rikligt med grova träd, värdefull kryptogamflora och mycket mossa som täcker träd och stenar. De flesta av skogarna är naturligt uppkomna och endast små partier har troligen växt upp på tidigare hävdad mark. Sedimenten i dalgången är utpräglat rasbenägna vilket är en av de naturliga störningar som är viktiga för utvecklingen av skogens naturvärden. Ädellövskogarna och lövskogarna hyser en artrik kärlväxt- och kryptogamflora (ormbunksväxter, mossor, lavar och alger). Svampsamhället i lövskogsraviner är rikt med flera rödlistade arter. Artrikedomen av landmollusker och insekter är också stor. Dalgången har betydelse som häckningsområde och som rast- och övervintringsområde för fågelarter. Lärjeån och flera av biflödena är viktiga lekområden för lax, havsöring och stationär öring. Här finns även ål och ett hotat bestånd av flodpärlmussla. Vattendragets naturliga meandring genom leran har skapat flera korvsjöar. Den rika förekomsten av småvatten är betydelsefull för flera arter. Skogarna i norr och söder består av barrblandskogar. Delar av dessa skogar ska skötas för att öka skogens naturvärden. Det är även möjligt att göra dessa områden tillgängliga för allmänheten och anläggning för friluftslivet.

Vattendomar

Lärjeån är nödvattentäkt för Göteborgs stads vattenförsörjning, vilket innebär att det finns möjlighet att ta råvatten från Lärjeån för dricksvattenproduktion om råvattenuttag från Göta Älv och Delsjöarna inte är möjlig. Göteborgs kommun har i flera vattendomar från 1949 och framåt erhållit rätt att använda Lärjeån som nödvattentäkt, vilket utgör ett tungt allmänintresse i vattensystemet. Det maximala uttaget får vara 1,75 kubikmeter/s, dock inte mera än den tillrinnande vattenmängden. Det betyder att flödet nedströms Lärjeholmsdammen kan, beroende på eventuellt läckage, gå ner mot noll vid dessa tillfällen. Som stöd har man också rätt att reglera ett antal sjöar i avrinningsområdet, nämligen källsjöarna till biflödena Mölnebacken, Hultabäcken och Kvarnabäcken. Till vart och ett av de två förstnämnda vattendragen ska ett minimiflöde på 10 l/s tappas genom ett rör, medan storleken av avtappningen genom dammens utskov ska betingas av det vid varje tillfälle rådande vattenståndet i sjösystemet.

Kulturmiljö

I området finns spår av bebyggelse från tiden kring bronsåldern. Byarna kring Lärjeån har fastighetsgränser där flera fortfarande överensstämmer med de som utformades kring tiden för laga skifte (från mitten av 1800-talet). Här bedrevs jordbruk på små och medelstora gårdar. Flera av de namn som idag utgör stadsdelar i området var från början gårdar, där den jordbrukande befolkningen levde, exempelvis Eriksbo, Hjällbo, Gårdsten och Linnarhult. Lärjeholms gård, nära mynningen till Göta älv, hörde till en av de mest framträdande gårdarna i socknen. Huvudbyggnaden är byggnadsminnesförklarad.

Domelihög är det enda kända gravfältet som ligger i Bergum. Gravfältet är troligen anlagt under järnålder och ligger på den ås som löper ut från det så kallade Galgaberget i norr. Åsen ligger i en dalgång som troligen varit odlad sedan yngre järnålder. Namnen Domelihög och Galgaberget

tyder på att de har haft betydelse i äldre tiders rättskipning. Gravarna har byggts över ett brandlager som innehåller resterna av likbålet.

Inom reservatet finns flera fornlämningar av olika slag. Fornlämningarna består bland annat av boplatser/bytomter, fossila åkrar, fyndplatser, gravfält, hägnadssystem. Domelihög är det enda kända gravfältet som ligger i Bergum. Gravfältet är troligen anlagt under järnålder och ligger på den ås som löper ut från det så kallade Galgaberget i norr. Åsen ligger i en dalgång som troligen varit odlad sedan yngre järnålder. Namnen Domelihög och Galgaberget tyder på att de har haft betydelse i äldre tiders rättskipning. Gravarna har byggts över ett brandlager som innehåller resterna av likbålet.

Friluftsliv

Lärjeåns dalgång ligger i den nordöstra delen av Göteborgs stad och är ett populärt friluftsområde som har ett stort värde för friluftslivet. Delar av dalgången ligger tätortsnära och är ett rekreationsområde för närboende och som utflyktsmål för allmänheten. Lärjeleden är en 7,5 kilometer lång vandringsled, som sträcker sig från Lärjeholm i sydväst till ett stycke bortom Angereds centrum. Leden förbinder flera stadsdelar med varandra. Bohusleden är en populär vandringled som passerar dalgången vid Gunnilse och det går att ansluta till Bohusleden från Lärjeleden. Den gamla tågbanan är idag ett stråk för gående, cyklande och ridande. För att underlätta för friluftslivet finns ett flertal stigar, trappor, informationsskyltar samt i dagsläget ett 25-tal broar.

I Lärjeåns dalgång finns tre större entréer som ligger vid Angereds stadspark, Bergums fritidslantgård i Olofstorp och Geråshallen i Bergsjön. Det finns även flera mindre entréer till reservatet. På Bergums fritidslantgård, som är öppen för allmänheten, kan man besöka ett stadsnära jordbruk och uppleva det vackra, omgivande jordbrukslandskapet. Vid motionsanläggningen Geråshallen, som ligger i direkt anslutning till naturreservat, finns gångvägar elljusspår. Storås ridklubb ligger också i anslutning till reservatet och här finns det möjlighet för barn och vuxna att rida utmed anlagda ridvägar i reservatet. Lärjeån är också ett populärt vattendrag för sportfiskare. Sportfiskarna i Göteborg förvaltar fisket i ån på uppdrag av Göteborg stad. Området runt Lärjeholmsdammen är ett lättillgängligt område och en populär fiskeplats för sportfiskare. Jakt bedrivs i delar av reservatet området.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Byggnadsnämndens motivering

Lärjeåns dalgång är utpekad som lämpligt för reservatsbildning i *Program för skydd av tätortsnära naturområden i Göteborgsregionen (2013)*. Programmet har tagits fram av Länsstyrelsen i Västra Götalands län i samarbete med kommunerna i Göteborgsregionen. I rapporten redovisas ett antal områden i Göteborgsregionen som bör ges ett varaktigt skydd genom naturreservatsbildning. Bakgrunden till uppdraget finns bland annat beskriven i skrivelsen *En samlad naturvårdspolitik* som regeringen överlämnade till riksdagen 2002. I denna framhåller regeringen att det starka exploateringstrycket i framför allt storstadsregionerna gör att de för friluftsliv och naturvård viktigaste mark- och vattenområdena bör ges ett starkt

och långsiktigt skydd, främst som naturreservat. Kvaliteter som lyfts fram för Lärjeån är mycket höga upplevelsekvaliteter knutna till ett vackert och varierat landskap med lövskog med stor mångfald, vatten och stora öppna områden med vackra landskapslinjer och låg bullernivå. Att bilda naturreservat av området stämmer överens med översiktsplanen som föreslår naturreservat för Lärjeåns dalgång. Lärjeåns dalgång är också markerat som område med stora värden för natur, kultur, friluftsliv och landskap. Inrättande av naturreservat är det enskilt viktigaste och vanligaste instrumentet för att genomföra det skydd som behövs i Natura 2000-områden. De nyckelbiotoper som ligger inom reservatet kan genom reservatsbildningen nu skyddas. Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla flera av de nationella, regionala och lokala miljömålen.

Bildandet av naturreservatet bidrar till att trygga tillgången på ekosystemtjänster, exempelvis vattenutjämning, bevarandet av vilda arters genetiska resurser och livsmiljöer, lokal klimatreglering och naturupplevelser, vilket i sin tur genererar bättre hälsa och välbefinnande i samhället. Reservatet bidrar också till att trygga områden för livsmedelsproduktion.

Det är av största vikt att bevara, vårda och utveckla områdets natur- och kulturvärden samt att se till att delar av området även fortsättningsvis är tillgängligt för besökare. Genom att kommunen bildar naturreservat med reglerande föreskrifter kan området skyddas från exploatering och negativ påverkan i form av byggnation, exploatering för samhälls- och vägbyggande i olika former, produktionsinriktat skogsbruk med mera. Naturreservatet säkrar det långsiktiga bevarandet av området genom en naturvårdsförvaltning som gynnar de utpekade värdena. Skötselplanen ger befogenheter och möjlighet att rikta resurser till anläggningar och skötsel som krävs för att bevara och förstärka områdets värden. Barnens perspektiv, information och naturpedagogik kan lyftas. Friluftslivet kan underlättas och målpunkter och sociala mötesplatser skapas där människor på ett naturligt sätt träffas över såväl generationsgränser som kulturella och sociala gränser.

Naturreservatets föreskrifter är utformade så att syftet med naturreservatet ska uppnås. Nedan följer kommentarer och förtydliganden till några av föreskrifterna.

Inom och i anslutning till naturreservatet finns ett flertal anläggningar och verksamheter av betydelse för samhällsutvecklingen, såsom nödvattentäkt, vägar, vatten-/gas- och elledningar. För att inte omöjliggöra underhålls- och säkerhetsarbete beträffande dessa anläggningar/verksamheter kan vissa åtgärder, som normalt är helt förbjudna i ett naturreservat, utföras efter tillstånd från byggnadsnämnden. Det finns flera tillståndspliktiga föreskrifter i reservatet. Syftet med dessa är inte att förhindra åtgärder utan att det ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker. Detta för att undvika negativ påverkan på reservatets värden. I första hand ska alltid alternativa lösningar, som inte medför ingrepp i naturreservatet utredas. Om den enda rimliga lösningen på ett underhålls- och/eller säkerhetsproblem är att göra ingrepp i naturreservatet, ska planering för att minimera ingrepp ske. Inom reservatet pågår jordbruksverksamhet och djurhållning. Föreskrifterna har anpassats för att inte försvåra för den pågående jordbruksverksamheten

Att uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning (föreskrift A1, A18, A 36) är förbjudet med hänsyn till områdets natur- och friluftslivsvärden samt den öppna landskapsbilden. Dalgången har en mycket tilltalande landskapsbild som är beroende av fortsatt odling. Ny byggnation kan medföra behov av skredsäkring, vilket kan riskera att påverka bland annat vattendragen och ravinerna negativt. Inom zon I gäller inte förbudet sådana åtgärder som behövs för djurhållningen i området. Inom zon III gäller inte förbudet för ekonomibyggnader för jordbrukets behov på åkermark. Det är ekonomibyggnader som är omedelbart avsedda för de aktuella näringarna och som behövs för den direkta driften. I reservatet finns ett antal verksamheter med grönsaksodlingar och dessa verksamheter har behov av att uppföra olika typer av växthus, vilket ingår under detta undantag.

Att det är förbjudet att använda Mølnebäcken för vattenuttag med pumpanordning (föreskrift A6) beror på att bäcken är en mycket viktig lokal för flodpärlmusslan. Föreskriften gäller alla typer av pumpanordningar. Det har vid tillfällena observerats att Mølnebäcken nästan varit helt torrlagd. Flodpärlmusslan, fisk och andra vattenlevande organismer tar stor skada av låga vattennivåer och torrläggning av vattendrag. Uttorkning av vattendrag kan leda till förhöjda vattentemperaturer och syrebrist.

Förbudet att avverka särskilt skyddsvärda träd (föreskrift A25, A41) avser följande träd: Levande eller döda träd som är grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd. Levande eller död gran, tall, ek och bok som är äldre än 200 år. Övriga trädslag som är äldre än 140 år. Levande eller döda träd som är grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad håligheter i huvudstammen.

Förbudet att så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper (föreskrift A11 och A25) finns i reservatet för att förhindra spridningen av främmande invasiva arter. Förbudet finns också för att hindra utsättning av husdjur som till exempel fiskar och sköldpaddor i dammar och vattendrag. Denna typ av utsättningar riskerar att i värsta fall slå ut naturligt förekommande arter och ekosystem.

För skredsäkring och erosionsförebyggande åtgärder för befintliga byggnader och anläggningar krävs ett tillstånd från Byggnadsnämnden (föreskrift A15, A33 och A48). I reservatet ska man i första hand arbeta med mjuka eller kombinerade naturanpassade erosionskydd om åtgärder måste vidtas. Ett mjukt erosionskydd som består av växter av olika slag kan väljas om förutsättningarna i och kring vattendraget är de rätta, exempelvis måttlig vattenhastighet, små variationer i vattennivåer och flack släntlutning. I andra hand ska man minimera sträckor som behöver åtgärdas där traditionella erosionskydd ändå blir nödvändiga.

Utföra nödvändig åtgärd för att ta hand om eller rena dagvatten samt hindra översvämning, som inte går att utföra på annan plats (föreskrift A16, A34). Detta innefattar alla typer av dagvattendammar, fördröjningsmagasin och våtmarker. Våtmarker är viktiga för den biologiska mångfalden och bidrar till en mängd olika ekosystemtjänster som vi är beroende av. I reservatet är nya våtmarker och fördröjningsmagasin en viktig del i att minska flödesvariationerna i Lärjeån, vilket i sin tur kan ge ett minskat behov av skredsäkring. I takt med klimatförändringarna blir denna typ av åtgärder allt viktigare. Anledningen till att det krävs

tillstånd från byggnadsnämnden är att det kan finnas behov av att ställa krav på till exempel utformning, placering och tidpunkt, så att negativ påverkan på reservatets natur- och friluftvärden blir så liten som möjligt.

Anlägga ny luft- eller markledning eller ledning i vatten. Detta gäller även för tillhörande anläggning avsedd för allmänt ändamål (föreskrift A13, A29, A49). Här ingår anläggande av nya byggnader, anläggningar och anordningar som behövs för Göteborgs Stads vattenförsörjning. Lärjeån är en nödvattentäkt för Göteborg stad (i de lägen då vatten inte kan tas från Göta älv eller Delsjöarna). Detta innebär att Lärjeån ur denna aspekt utgör ett tungt allmänt intresse. Syftet är inte att hindra åtgärder som krävs för att förvalta nödvattentäkten utan för att de ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker. Detta för att undvika negativ påverkan på reservatets natur- och friluftsvärden. Andra typer av ledningar, såsom elledningar, fiber och gasledningar är också ett viktigt allmänt intresse. Här gäller samma sak, att syftet inte är att hindra anläggande av nya ledningar utan för att de ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker.

Inom zon II krävs till för att anlägga vandrings-, cykel eller ridväg eller anlägga vandringsstig, cykel- eller ridstig (föreskrift A32). Det krävs också tillstånd för att eller utföra ombyggnad av byggnad eller anläggning i syfte att tillgodose allmänhetens behov av lokaler för information, övernattnings-, värmestugor, utsiktstorn, toaletter och motsvarande (föreskrift 27). Inom zon III (föreskrift A45, A46) går att söka tillstånd för friluftsanordningen inom skötselområdet barrdominerad skog. Övriga delar av zon III består av åkermark. Kommunen ser generellt positivt att det anläggs olika typer av friluftsanordningen i reservatet. Det krävs tillståndsplikt för denna typ av anordningar så att det ska vara möjligt att ställa villkor på till exempel placering. Dels så att det kan placeras utan att naturvärden kommer till skada, dels att de placeras där de inte riskerar att störa andra verksamheter som till exempel jordbruksverksamhet och djurhållningen i området.

I reservatet är det förbjudet att cykla och rida inom zon I (bilagor 1E-1H), förutom på allmän väg eller anvisade cykel- eller ridvägar. De leder och stigar i zon I ligger ofta nära Lärjeån i ravinerna och eftersom marken är känslig tål den inte ytterligare slitage från cykling och ridning. Dessa marker är ofta leriga och det krävs mycket resurser att underhålla dessa leder och stigar. Byggnadsnämnden ser det som positivt att människor tar sig ut i naturen och ägnar sig åt friluftaktivitet. Därför har det införts förbud mot cykling och ridning i de områdena som är absolut mest känsliga mot slitage. Det finns stora områden i reservatet där det inte är förbjudet att rida och cykla. I dessa områden finns det också möjlighet att anlägga nya leder och stigar för både ridning och cykling.

Föreskriften gällande lägerverksamhet, tävling, och andra arrangemang med fler än 100 deltagare. Syftet är inte att förhindra sådana aktiviteter utan att det ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker. Detta för att undvika negativ påverkan på till exempel de känsliga och ofta leriga ravinerna.

Reservatets gränser

Vid avgränsningen av naturreservatet har utgångspunkterna varit bevarande av en rik naturmiljö och ett värdefullt tätortsnära ravinlandskap med höga naturvärden, friluftslivsvärden och kulturhistoriska värden. Utgångspunkten har varit att så mycket av Natur 2000-området som möjligt ska ingå i reservatet. En del av Natura 2000-områden vid väg 190, som är planlagt som trafikområde, har inte kunnat tas med i reservatet.

I vissa delar har gränsdragningen anpassats för att reservatsgränsen inte ska gå för nära bostadshus. Vid platser där privata tomter är utklippa ut reservat ingår inte redan ianspråktagna tomtmark i reservatet.

Där reservatsgränsen följer vattendrag på några platser vid Lärjeån och vid mindre vattendrag följer reservatsgränsen i det som är strandkant.

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Detaljplan för golfbana i Angered (480K-II-3774).

Naturreservatet berör endast Bingaredsbäcken och reservatet ska inte utgöra ett hinder för golfklubbens verksamhet enligt detaljplanen. Största delen av kvartersmarken som berörs av naturreservatet anger golf och på dessa delar får inte marken bebyggas. En bit av bäcken vid väg 190 ligger inom ett område där planen anger att marken ska vara tillgänglig för underjordiska ledningar. Naturreservatet bedöms inte utgöra hinder mot att underjordiska ledningar ska vara tillgängliga. Naturreservatet berör här endast Bingaredsbäcken och ravinen.

Detaljplan för industriområde vid Alelyckan (1480K-II-3678).

Byggnadsnämnden har gjort bedömningen att den delar av detaljplanen som ingår in reservatet inte strider mot syftet med reservatet. Inom detaljplanen finns ledningsrätter och en bilväg. I naturreservatets föreskrifter finns undantag för reparation, underhåll och ombyggnad av befintliga nedgrävda ledningar och befintliga luftledningar med tillhörande anläggningar. Vid förnyelse av ledningar inom befintlig ledningsrätt. Vid arbete inom vägområde i syfte att underhålla eller reparera väg eller vid drift, underhåll och bibehållande av konstruktioner som avser vägar, vägområde, broar samt till vägarna hörande konstruktioner, anläggningar och väganordningar (tex vägmärken).

Övriga detaljplaner

I reservatet finns, utöver de uppräknade planerna, även ytterligare ett antal naturområden som ingår i detaljplaner. De delar som ingår i naturreservatet har beteckning "natur" eller "allmän plats park". Byggnadsnämnden har bedömt att naturreservatet inte strider mot de delarna av detaljplanerna som ingår i reservatet. I dessa delar bedöms reservatet vara förenligt med detaljplanerna och med 7 kap 8 § miljöbalken.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag Ett rikt växt- och djurliv och God bebyggd miljö. Reservatet stärker även möjligheterna att nå det

nationella friluftsmålet *Tillgänglig natur för friluftsliv* genom att områdets upplevelsevärden bevaras och utvecklas.

Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla flera av indikatorerna i Göteborgs stads miljö- och klimatprogram (2021-2030). Det handlar om indikatorerna: Andel skyddad natur, areal ädellövskog samt andel ansvarsbiotoper med formellt skydd.

Beslutets förenlighet med riksintresse, planer och områdesbestämmelser

Beslutet går i linje med gällande översiktsplan för Göteborgs Stad, som anger att naturreservat ska inrättas för det aktuella området. Det är också markerat som ett område med stora värden för natur, kultur, friluftsliv och landskap.

Lärjeån och delar av det omgivande landskapet är av riksintresse för naturvård (SE0520167 Lärjeån). Större delar av reservatet ligger inom riksintresse för friluftslivet (FO 28). Majoriteten av Natura 2000- området Lärjeån (SE0520167) ingår i naturreservatet. Skogsstyrelsen har pekat ett flertal nyckelbiotoper inom reservatet.

Lärjeån och Mölnesjön omfattas av strandskydd, vilket betyder att 100 - 200 meter från strandkanten är strandskyddad.

Området norr om Göteborgs råvattenintag i Lärjeholm, omfattas av vattenskyddsområde för Göta älv, enligt miljöbalken 7 kap 21 §. Det inkluderar bland annat Lärjeåns utlopp och Lärjeholm. Området kring råvattenintaget och Lärjeholm är även riksintresse för dricksvattenförsörjning.

Intresseprövning

I samband med att ett naturreservat bildas ska en intresseprövning göras enligt 7 kap. 25 § miljöbalken; ”Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.”

Avvägningar mellan enskilda och allmänna intressen har skett i samband med bildandet av naturreservatet. En avvägning har skett i varje enskilt fall och byggnadsnämnden bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Nämnden finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressena i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Det allmänna intresset bedöms alltså väga tyngre än de enskilda intressena i respektive fall. Val av område, områdets avgränsning och föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. Föreskrifterna är avsedda att begränsa skador på mark och vatten samt djur- och växtlivet men de har även anpassats så den pågående markanvändningen kan fortgå på samma sätt som innan reservatsbildningen.

Byggnadsnämnden bedömer vidare att pågående markanvändningen inte försvåras avsevärt då föreskrifterna har anpassats så att den pågående markanvändningen kan fortgå på samma sätt som innan reservatsbildningen

Även vid beaktande av proportionalitetsprincipen bedömer byggnadsnämnden att de privata markerna ska ingå i naturreservatet eftersom dessa marker ingår i det värdefulla, skyddsvärda ravinlandskapet som är syftet med reservatsbildningen.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Utöver vad som anges i föreskrifterna så gäller allemansrätten i naturreservatet.

Vid reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar gäller inte föreskrift: C4. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.

Om det finns särskilda skäl får byggnadsnämnden medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Byggnadsnämnden helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Länsstyrelsen kommer även efter reservatets bildande att pröva och ha tillsyn på strandskydd inom de delar av naturreservatet där det även är Natura 2000-området. Prövning och tillsyn i Natura 2000-frågor hanteras även fortsättningsvis av Länsstyrelsen.

Tillsyn i reservatet

Miljö- och klimatnämnden ansvarar för tillsynsuppgifter enligt nuvarande reglemente. Nämnden ansvarar för den operativa tillsynen i kommunala naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken. Länsstyrelsen har tillsyn av strandskyddet inom de delar av reservatet som ingår i Natura 2000-området.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt, till exempel följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd från länsstyrelsen.

- Miljöbalkens bestämmelser om strandskydd, vattenverksamhet och artskydd.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Förordningen om fisket, vattenbruket och fiskenäringen.
- Enligt Fiskeriverkets föreskrifter för fiske i Skagerak och Kattegatt och Östersjön (FIFS 2004:36) råder särskilda fiskeregler, bland annat för fisket efter lax, öring och ål.
- Regler om körning i terräng finns i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Kulturmiljölagen.
- Lag om att tillsyn över hundar och katter. Under tiden den 1 mars-20 augusti skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Ansvar och översyn

Göteborgs stad har övergripande ansvar för de naturreservat som beslutas av staden. Ansvaret fördelas via reglementen för stadens olika nämnder, som har olika ansvarsområden.

En översyn av beslut, föreskrifter och skötselplan – främst skötselåtgärder – bör göras vid behov eller inom 10 år. Behovet av översyn kan påtalas av Byggnadsnämnden/ Stadsbyggnadskontoret men även av övriga berörda nämnder/förvaltningar.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom Göteborgs stads försorg.
- Förvaltare är Göteborgs stad. Förvaltningen inom Göteborgs stad är uppdelad efter förvaltningskartan enligt bilaga 3C. Förvaltningen ska ske i samverkan med berörda markägare och arrendatorer.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställs av Byggnadsnämnden. Skötselplanen ska ligga som grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Stycket saknas i samrådshandlingen, men tillkommer i själva beslutet.

Kungörelse

Stycket saknas i samrådshandlingen, men tillkommer i själva beslutet.

Hur man överklagar

Stycket saknas i samrådshandlingen, men tillkommer i själva beslutet.

För stadsbyggnadskontoret

Karoline Rosgardt

Enhetschef

Emma Svensson

Handläggare